

GIẢI PHÁP TÀI CHÍNH HỖ TRỢ DOANH NGHIỆP PHÁT TRIỂN

HÀ THỊ THÚY VÂN, ĐÀM BÍCH HÀ

Đại dịch COVID-19 đã ảnh hưởng toàn diện đến nền kinh tế của các nước trên thế giới và Việt Nam gây gián đoạn chuỗi cung ứng toàn cầu và ảnh hưởng trực tiếp đến các doanh nghiệp hoạt động trong các lĩnh vực sản xuất kinh doanh, dịch vụ... Thực hiện Chỉ thị của Thủ tướng Chính phủ, nhiều chính sách quan trọng đã được các bộ, ngành nghiên cứu ban hành hoặc trình cấp có thẩm quyền kịp thời ban hành nhằm tháo gỡ khó khăn cho sản xuất kinh doanh, đảm bảo an sinh xã hội, đặc biệt là các chính sách tín dụng hỗ trợ phát triển doanh nghiệp. Bài viết nghiên cứu thực trạng sử dụng các chính sách tài chính hỗ trợ các doanh nghiệp tháo gỡ khó khăn và thúc đẩy sản xuất kinh doanh trong thời kỳ hậu COVID-19 và phân tích các nguyên nhân ảnh hưởng đến các chính sách đó.

Từ khóa: Chính sách tài chính, doanh nghiệp, COVID-19

SOLUTIONS TO SUPPORT BUSINESS DEVELOPMENT OF ENTERPRISES

Ha Thi Thuy Van, Dam Bich Ha

The COVID-19 pandemic has comprehensively impacted the national economies worldwide, including Vietnam, disrupting global supply chains and directly affecting businesses in various sectors such as production, trade, and services. In accordance with the Prime Minister's Directive, many important policies have been promptly issued by relevant ministries and authorities to address challenges in business operations, ensure social welfare, and particularly, implement credit policies to support the development of enterprises. This article investigates the current situation of utilizing financial policies to aid businesses in overcoming difficulties and promoting business operations in the post-COVID-19 period. It also analyzes the factors influencing these policies.

Keywords: Financial policies, enterprises, COVID-19 pandemic

Ngày nhận bài: 15/11/2023

Ngày hoàn thiện biên tập: 22/11/2023

Ngày duyệt đăng: 29/11/2023

Đặt vấn đề

Đại dịch COVID-19 đã ảnh hưởng toàn diện, sâu rộng đến tất cả quốc gia trên thế giới, nền kinh tế toàn cầu rơi vào suy thoái nghiêm trọng. Tại Việt Nam, nền kinh tế trong thời kỳ hậu COVID-19 đã và đang chịu nhiều tác động, ảnh hưởng nặng nề đến tất cả các lĩnh vực kinh tế - xã hội, gây gián

đoạn chuỗi cung ứng và lưu chuyển thương mại, làm đình trệ các hoạt động sản xuất, kinh doanh, dịch vụ. Lực lượng doanh nghiệp có vị trí đặc biệt quan trọng trong sự nghiệp đổi mới và phát triển đất nước, tuy nhiên, hậu COVID-19, các doanh nghiệp đã và đang gánh chịu rất nhiều tổn thất về kinh tế. Đặc biệt, các doanh nghiệp hoạt động trong các lĩnh vực như: du lịch, hàng không, hậu cần du lịch, nhà hàng, khách sạn, giáo dục... chịu ảnh hưởng trực tiếp bởi dịch bệnh COVID-19 đã rơi vào tình trạng “ngủ đông” trong thời gian qua.

Để hỗ trợ kịp thời các doanh nghiệp phục hồi và phát triển thời kỳ hậu COVID-19, Chính phủ và Bộ Tài chính đã ban hành các chính sách hỗ trợ doanh nghiệp như: Thực hiện miễn, giảm thuế, phí, lệ phí và gia hạn thời hạn nộp đối với một số sắc thuế, khoản thu, tiền thuế, tiền thuê đất, phí và lệ phí...; thực hiện chính sách tín dụng hỗ trợ doanh nghiệp phát triển... Việc ban hành các chính sách tài khóa, tiền tệ đã giúp cho doanh nghiệp duy trì nguồn lực tài chính để trả lương cho công nhân, đặc biệt là góp phần thu hút người lao động quay trở lại làm việc. Đến nay, có thể nhấn mạnh rằng, doanh nghiệp đã “hấp thụ” hiệu quả chính sách tài chính, giúp cho các doanh nghiệp phục hồi và tạo đà cho nền kinh tế tăng trưởng, thực hiện tốt mục tiêu “kép” vừa phòng chống dịch, vừa phát triển kinh tế, đảm bảo an toàn xã hội.

Thực trạng chính sách hỗ trợ doanh nghiệp tháo gỡ khó khăn, thúc đẩy sản xuất kinh doanh

Chính sách tín dụng hỗ trợ phát triển doanh nghiệp

Thời gian qua, Ngân hàng Nhà nước (NHNN)

Việt Nam đã và đang điều hành ổn định thị trường tiền tệ, đảm bảo thanh khoản hệ thống ngân hàng, góp phần ổn định kinh tế vĩ mô trong bối cảnh thị trường tài chính tiền tệ trên thế giới có nhiều biến động mạnh, diễn biến tiêu cực do ảnh hưởng của dịch bệnh COVID-19, đồng thời NHNN đã ban hành nhiều chính sách hỗ trợ tín dụng cho khách hàng chịu ảnh hưởng của dịch COVID-19 như: Chính sách điều hành tín dụng; Chính sách điều hành lãi suất; Chính sách điều chỉnh tỷ giá và triển khai các giải pháp không dùng tiền mặt. Cụ thể, để phù hợp với diễn biến kinh tế vĩ mô, thị trường tài chính quốc tế, đồng thời đối phó với tác động tiêu cực của dịch COVID-19, NHNN Việt Nam đã chủ động, liên tục giảm các mức lãi suất điều hành nhằm tháo gỡ khó khăn cho sản xuất kinh doanh, hỗ trợ thanh khoản cho các tổ chức tín dụng (TCTD), giảm chi phí vay vốn của doanh nghiệp và người dân. NHNN đã liên tiếp 3 lần điều chỉnh giảm các mức lãi suất với tổng mức giảm 1,5-2,0%/năm đối với lãi suất điều hành; giảm 0,6-1,0%/năm trần lãi suất tiền gửi các kỳ hạn dưới 6 tháng; giảm 1,5%/năm trần lãi suất cho vay ngắn hạn đối với các lĩnh vực ưu tiên (hiện ở mức 4,5%/năm). Đồng thời, sẵn sàng hỗ trợ thanh khoản cho TCTD, tạo điều kiện cho TCTD tiếp cận nguồn vốn từ NHNN với chi phí thấp hơn, qua đó có điều kiện giảm lãi suất cho vay để hỗ trợ khách hàng phục hồi sản xuất kinh doanh. Kết quả, mặt bằng lãi suất cho vay đã giảm khoảng 1%/năm trong năm 2020 và xu hướng giảm lãi suất này vẫn tiếp tục trong năm 2021 với mức giảm khoảng 0,55%/năm (tổng cộng giảm 1,55%/năm so với trước dịch).

Thực hiện Nghị quyết số 63/NQ-CP của Chính phủ về các nhiệm vụ, giải pháp chủ yếu thúc đẩy tăng trưởng kinh tế, giải ngân vốn đầu tư công và xuất khẩu bền vững những tháng cuối năm 2021 và đầu năm 2022, 16 ngân hàng thương mại (chiếm 75% tổng dư nợ nền kinh tế) đã thống nhất nguyên tắc tiếp tục giảm lãi suất cho vay lên đến 1%/năm trên dư nợ hiện hữu bằng đồng Việt Nam trong 5 tháng cuối năm 2021 đối với khách hàng chịu ảnh hưởng bởi dịch COVID-19. Theo đó, 16 ngân hàng này đã đồng thuận giảm lãi suất cho vay áp dụng từ ngày 15/7/2021 đến hết năm 2021 với tổng số tiền lãi giảm cho khách hàng là 21.244 tỷ đồng, đạt 105,13% so với cam kết.

Năm 2022, để chia sẻ khó khăn với các doanh nghiệp sau tác động của đại dịch COVID-19, Chính phủ đã ban hành chương trình hỗ trợ lãi suất theo Nghị định số 31/2022/NĐ-CP ngày 20/5/2022 về hỗ trợ lãi suất từ ngân sách nhà nước đối với khoản vay của doanh nghiệp, hợp tác xã, hộ kinh doanh. NHNN và Ngân hàng Nông nghiệp và Phát triển nông thôn

(Agribank) triển khai nhiều chương trình tín dụng ưu đãi, lãi suất thấp, tạo điều kiện để doanh nghiệp tiếp cận nguồn vốn với chi phí hợp lý, khôi phục và phát triển hoạt động sản xuất kinh doanh. Cụ thể, Agribank triển khai chính sách hỗ trợ lãi suất 2%/năm trên lãi suất vay thực tế từ ngân sách nhà nước đối với khoản vay của doanh nghiệp, hợp tác xã, hộ kinh doanh nhằm hỗ trợ quá trình phục hồi và phát triển kinh tế - xã hội, tiếp tục tháo gỡ khó khăn, hỗ trợ khách hàng bị ảnh hưởng bởi dịch COVID-19.

Chính sách liên quan đến cơ cấu thời hạn trả nợ

Ngay khi xảy ra dịch bệnh COVID-19, NHNN đã chủ động ban hành các văn bản nhằm tháo gỡ khó khăn cho các khách hàng như: Thông tư số 01/2020/TT-NHNN ngày 13/3/2020 quy định về TCTD, chi nhánh ngân hàng nước ngoài cơ cấu lại thời hạn trả nợ, miễn, giảm lãi, giữ nguyên nhóm nợ; Ngày 7/9/2021, Thống đốc NHNN Việt Nam ban hành Thông tư số 14/2021/TT-NHNN tiếp tục sửa đổi Thông tư 01/2020/TT-NHNN về cơ cấu lại thời hạn trả nợ, miễn, giảm lãi, phí, giữ nguyên nhóm nợ nhằm hỗ trợ khách hàng ảnh hưởng COVID-19. Theo đó, TCTD, chi nhánh ngân hàng nước ngoài quyết định việc miễn, giảm lãi, phí theo quy định nội bộ đối với số dư nợ của khoản nợ phát sinh trước ngày 1/8/2021 từ hoạt động cấp tín dụng (trừ hoạt động mua, đầu tư trái phiếu doanh nghiệp) mà nghĩa vụ trả nợ gốc và/hoặc lãi đến hạn thanh toán trong khoảng thời gian từ ngày 23/1/2020 đến ngày 30/6/2022.

Việc được cơ cấu lại thời hạn trả nợ và giữ nguyên nhóm nợ không chỉ giúp doanh nghiệp không phải chịu lãi phạt quá hạn, mà còn giúp doanh nghiệp dễ tiếp cận với các khoản vay mới do không bị vướng vào nợ xấu. Đó là điều vô cùng quan trọng khi mà dự báo thời gian tới doanh nghiệp cần thêm rất nhiều vốn để phục hồi hoạt động sản xuất kinh doanh và thực hiện các đơn hàng. Giải pháp này vừa giúp khách hàng vượt qua khó khăn mà cũng giúp chính ngân hàng thu được nợ.

Chính sách điều hành tỷ giá

NHNN tiếp tục công bố tỷ giá trung tâm hàng ngày tham chiếu diễn biến thị trường; phối hợp đồng bộ các giải pháp, công cụ nhằm ổn định tỷ giá và thị trường; truyền thông chủ động, đa phương tiện để ổn định tỷ giá, điều chỉnh giảm giá bán can thiệp và sẵn sàng bán ngoại tệ để bình ổn thị trường. Với tỷ giá ngoại tệ: Tỷ giá và thị trường ngoại tệ về cơ bản ổn định, tâm lý thị trường không xáo trộn, nhất là cân đối cung, cầu ngoại tệ vẫn khá thuận lợi. Trong những tháng đầu năm 2023, tỷ giá và thị

trường ngoại tệ diễn biến ổn định, tỷ giá giao động trong biên độ 1,3-1,5%. Đồng Việt Nam ổn định hơn nhiều so với đồng tiền của nhiều đối tác thương mại. Thanh khoản thị trường thông suốt, các nhu cầu ngoại tệ hợp pháp được đáp ứng đầy đủ, kịp thời.

Triển khai giải pháp thanh toán không dùng tiền mặt

Bên cạnh các chính sách về lãi suất, các TCTD cũng có nhiều chương trình miễn, giảm phí dịch vụ thanh toán nhằm hỗ trợ doanh nghiệp. Về phía NHNN, từ năm 2020 đến nay, NHNN đã 3 lần thực hiện giảm 50% mức phí giao dịch thanh toán qua Hệ thống thanh toán điện tử liên ngân hàng cho các TCTD, cụ thể: Lần 1: Áp dụng từ ngày 01/4 - 31/12/2020; Lần 2: Áp dụng từ ngày 01/01/2021 - 30/6/2021; Lần 3: Áp dụng từ ngày 01/9/2021 đến hết ngày 30/6/2022. Đồng thời, NHNN đã thực hiện hoàn phí giao dịch cho ngân hàng chính sách xã hội khi thực hiện giải ngân cho vay theo Quyết định số 15/2020/QĐ-TTg ngày 24/4/2020 của Thủ tướng Chính phủ quy định về việc thực hiện các chính sách hỗ trợ người dân gặp khó khăn do đại dịch COVID-19.

Liên quan đến chính sách về phí cung ứng dịch vụ ngân hàng, theo quy định của pháp luật hiện hành, trong hoạt động kinh doanh của các TCTD, các TCTD được quyền ấn định và phải niêm yết công khai mức phí cung ứng dịch vụ trong hoạt động kinh doanh (Điều 91, Luật Các TCTD năm 2010). Tuy nhiên, để thúc đẩy và hỗ trợ các doanh nghiệp sử dụng các phương thức thanh toán không dùng tiền mặt (TTKDTM), đặc biệt là thanh toán điện tử, thời gian qua, NHNN đã tham mưu ban hành nhiều cơ chế chính sách, trong đó có đề nghị các NHTM, chi nhánh ngân hàng nước ngoài, tổ chức cung ứng dịch vụ trung gian thanh toán nghiên cứu, áp dụng chính sách ưu đãi, miễn/giảm phí dịch vụ thanh toán trong giai đoạn đầu để khuyến khích và tạo lập thói quen TTKDTM đối với doanh nghiệp có nhu cầu sử dụng dịch vụ thanh toán điện tử.

Đặc biệt, trong bối cảnh tác động của dịch COVID-19, NHNN đã chủ động, tích cực, khẩn trương ban hành các chính sách; chỉ đạo các TCTD, Công ty Cổ phần Thanh toán Quốc gia Việt Nam (Napas) thực hiện miễn, giảm phí dịch vụ thanh toán cho khách hàng nhằm hỗ trợ doanh nghiệp bị ảnh hưởng bởi dịch COVID-19, qua đó thúc đẩy TTKDTM.

Từ năm 2020 đến nay, Napas và các TCTD đã 03 lần thực hiện giảm phí giao dịch thanh toán điện tử cho khách hàng, cụ thể: Lần 1: Giảm phí dịch vụ

chuyển tiền nhanh liên ngân hàng có giá trị nhỏ (từ 500.000 VND trở xuống), áp dụng từ ngày 25/02/2020; Lần 2: Điều chỉnh giảm phí dịch vụ đối với phí dịch vụ thanh toán cho các món thanh toán có giá trị từ 500.001 VND - 2.000.000 VND cho khách hàng và giảm giá sử dụng sản phẩm thông tin tín dụng với khách hàng, thời gian thực hiện từ ngày 25/3/2020 đến hết ngày 31/12/2020. Ước tính tổng số phí mà các TCTD giảm cho khách hàng trong năm 2020 cho cả 02 lần giảm phí khoảng 1.004 tỷ đồng; Lần 3: thực hiện giảm phí dịch vụ thanh toán điện tử tương đương với mức giảm của NHNN áp dụng từ ngày 01/01 - 30/6/2021.

Tính chung trong 02 năm (2020 - 2021), ngành Ngân hàng đã giảm 50% phí hệ thống thanh toán điện tử liên ngân hàng, giảm từ 70% đến 100% phí chuyển mạch bù trừ điện tử, miễn giảm phí dịch vụ thanh toán dịch vụ công. Tổng số tiền giảm phí ngành Ngân hàng năm 2022 đến với người dân khoảng 1.557 tỷ đồng (tính cả năm 2020 thì con số này sẽ lên tới hơn 2.000 tỷ đồng). Theo thống kê của NHNN, 80% giá trị giao dịch thanh toán cá nhân trên kênh điện tử đã được miễn phí.

Chính sách tài khóa thuế, phí, lệ phí, hỗ trợ tiền thuê đất để hỗ trợ doanh nghiệp

Để hỗ trợ các doanh nghiệp tháo gỡ khó khăn, ổn định đi vào sản xuất sau đại dịch COVID-19, Ủy ban Thường vụ Quốc hội đã ban hành Nghị quyết số 406/NQ-UBTVQH15 về ban hành một số giải pháp nhằm hỗ trợ doanh nghiệp chịu tác động của dịch COVID-19. Để Nghị quyết số 406/NQ-UBTVQH15 sớm đi vào cuộc sống, Chính phủ đã khẩn trương ban hành Nghị định số 92/2021/NĐ-CP ngày 27/10/2021 hướng dẫn 4 nhóm chính sách tài chính miễn, giảm thuế gồm:

- Giảm thuế thu nhập doanh nghiệp phải nộp của năm 2021 đối với doanh nghiệp, tổ chức có doanh thu không quá 200 tỷ đồng và doanh thu năm 2021 giảm so với năm 2019.

- Miễn thuế (thuế thu nhập cá nhân, thuế giá trị gia tăng và các loại thuế khác) trong quý III và quý IV của năm 2021 đối với hộ kinh doanh, cá nhân kinh doanh có hoạt động sản xuất, kinh doanh tại các địa bàn cấp huyện chịu tác động của dịch COVID-19 trong năm 2021.

- Miễn tiền chậm nộp phát sinh trong năm 2020, 2021 của các khoản nợ tiền thuế, tiền sử dụng đất, tiền thuê đất đối với các doanh nghiệp, tổ chức phát sinh lỗi trong năm 2020. Chính phủ ban hành Nghị định số 92/2021/NĐ-CP ngày 27/10/2021 nhằm triển khai kịp thời các giải pháp được quy

định tại Nghị quyết số 406/NQ-UBTVQH15 sẽ góp phần hỗ trợ các doanh nghiệp vượt qua khó khăn do tác động của dịch COVID-19 để tiếp tục hoạt động, đóng góp vào kết quả khôi phục lại nền kinh tế của đất nước sau dịch bệnh và thực hiện an sinh xã hội.

- Giảm mức thuế giá trị gia tăng đối với một số nhóm hàng hóa, dịch vụ trong các ngành nghề, tổ chức phát sinh lỗ trong năm 2020. Năm 2022, Bộ Tài chính đã xây dựng các chính sách trình Chính phủ và Quốc hội kịp thời ban hành các chính sách giảm thuế giá trị tăng cho doanh nghiệp từ 10% xuống còn 8% (giảm 2%) giúp hạ giá thành sản phẩm kích cầu tiêu dùng, về tổng thể khoản hỗ trợ này rất hiệu quả. Đồng thời, các chính sách về gia hạn các loại thuế và tiền thuê đất được tiếp tục ban hành đã hỗ trợ các doanh nghiệp có nguồn vốn để tái sản xuất, cơ bản vượt qua những khó khăn, tạo đà phát triển cho doanh nghiệp.

Một số tồn tại, hạn chế

Để có thể hỗ trợ doanh nghiệp cũng như người lao động đối phó với những khó khăn trong thời hậu kỳ dịch COVID-19, Chính phủ đã có rất nhiều chính sách tài chính hỗ trợ các đối tượng chịu tác động của dịch COVID-19, tuy nhiên trong quá trình triển khai các giải pháp còn tồn tại một số khó khăn, hạn chế như:

- Việc triển khai một số chính sách còn khá cứng nhắc, thiếu thống nhất ở một số địa phương, gây khó khăn cho đối tượng hỗ trợ. Tỷ lệ doanh nghiệp tiếp cận được với một số chính sách hỗ trợ về thuế, tín dụng, cho vay ưu đãi còn thấp do thủ tục còn phức tạp, một số điều kiện chưa phù hợp.

- Chính sách hỗ trợ tín dụng cho doanh nghiệp chịu ảnh hưởng của COVID-19 hiện cho thấy nhiều bất cập ở khâu thực thi khi doanh nghiệp muốn tiếp cận nguồn hỗ trợ này phải đáp ứng các thủ tục phức tạp với chi phí lớn, gồm: lập báo cáo kiểm toán, đánh giá thiệt hại, tự chứng minh thanh khoản và khả năng trả nợ sau khi được cơ cấu lại nợ. Với các thủ tục này, nhóm doanh nghiệp có quy mô vừa và nhỏ - nhóm cần hỗ trợ nhất, có thể lại là nhóm khó tiếp cận chính sách nhất. Sự sợ trách nhiệm của bộ phận triển khai cũng có thể khiến tiến độ hỗ trợ bị chậm trễ.

Một số khuyến nghị nhằm nâng cao hiệu quả hỗ trợ doanh nghiệp

Để tiếp tục nâng cao hiệu quả của các giải pháp hỗ trợ doanh nghiệp trong bối cảnh hiện nay, nhóm tác giả đưa ra một số khuyến nghị như sau:

Thứ nhất, các chính sách hỗ trợ doanh nghiệp

thông qua công cụ thuế cần tiếp tục được thực hiện theo hướng tập trung hơn, đúng đối tượng và thực chất hơn, theo sát với nhu cầu của doanh nghiệp. Cần có chọn lọc, phân loại ngành nghề để hỗ trợ trên cơ sở đánh giá tác động của dịch COVID-19.

Thứ hai, trong quá trình thực thi chính sách, các chính sách hỗ trợ cần rõ ràng và minh bạch về thủ tục cũng như đối tượng được hưởng các gói chính sách. Cần giảm thiểu những phiền hà về thủ tục và quy trình tiếp cận các gói hỗ trợ, đặc biệt là thủ tục chứng minh về tài chính.

Thứ ba, khi triển khai các giải pháp, cần lưu ý một số rủi ro sau: rủi ro thể chế làm chậm tiến độ bom tiền kích thích tiêu dùng và đầu tư, rủi ro tham nhũng và sợ trách nhiệm có thể làm giảm hiệu lực và hiệu quả của gói kích thích, rủi ro chệch mục tiêu, các chính sách hỗ trợ cần hướng vào đúng và trúng đối tượng.

Thứ tư, về phía các địa phương, cần tăng cường đối thoại với doanh nghiệp nhằm tháo gỡ kịp thời những khó khăn, vướng mắc, trên cơ sở đó có giải pháp tiếp sức doanh nghiệp đẩy mạnh sản xuất, kinh doanh. Một vấn đề quan trọng khác là phối hợp với các doanh nghiệp thống nhất phương án, điều kiện tổ chức sản xuất, kinh doanh an toàn, phù hợp với tình hình dịch bệnh ở địa phương và điều kiện thực tế của doanh nghiệp.

Thứ năm, đối với cộng đồng doanh nghiệp, bên cạnh sự hỗ trợ của Nhà nước, để trụ vững, cần tiếp tục nỗ lực, phát huy hơn nữa tinh thần tự lực, tự cường, tăng cường tính liên kết giữa các doanh nghiệp để vượt qua giai đoạn khó khăn, chủ động đổi mới mô hình sản xuất, kinh doanh nhằm thích ứng với trạng thái “bình thường mới”.

Tài liệu tham khảo:

1. Tổng cục Thống kê (2021), Báo cáo tình hình kinh tế - xã hội tháng 12 và 12 tháng năm 2021, 2022;
2. VCCI (2021), Báo cáo của Phòng Thương mại và công nghiệp Việt Nam (VCCI) tại “Hội nghị Thủ tướng gặp gỡ cộng đồng doanh nghiệp” ngày 26/9/2021;
3. moh.gov.vn; gso.gov.vn; sbv.gov.vn; gdt.gov.vn;
4. Châu Thanh (2022), Tổng hợp chế độ, chính sách hỗ trợ, khắc phục khó khăn do COVID-19, tháng 1/2022;
5. Nguyễn Minh Phong (2021), Linh hoạt chính sách tài chính- tín dụng giúp doanh nghiệp vượt qua đại dịch, <https://baochinhphu.vn/linh-hoat-chinh-sach-tai-chinh-tin-dung-giup-doanh-nghiep-vuot-qua-dai-dich-102303895.htm>.

Thông tin tác giả:

PGS., TS. Hà Thị Thúy Vân, TS. Đàm Bích Hà

Trường Đại học Thương mại

Email: van.htt@tmu.edu.vn; ha.db@tmu.edu.vn